

Olvasásfejlesztési programok Németországban

Németország olvasási lázban ég Projektek és célkitűzések az egész országra kiterjedően

Németország olvasási lázban ég! Programok, projektek, akciók, versenyek indulnak, számtalan kategóriában díjakat osztanak. Az Oktatási és Kutatási Minisztérium megbízásából egy szakértői csoport fogja össze az államok szerteágazó programjait. Nézzük először az országos programokat.

A legfontosabb rendezvény mindközül az április 23-dikai a könyv világnapja. Ilyenkor az ország összes iskolájában, könyvtárában, könyvesboltjában nagyszabású ünnepre kerül sor.

Felolvasások országszerte

A könyvek világába vezető út első lépcsőfoka az otthoni felolvasás. Sajnos a kutatások azt bizonyítják, hogy a legtöbb családban az olvasás egyáltalán nem magától értetődő. A „*Felolvasunk – mindig és mindenhol*” (*Wir lesen vor – überall und jederzeit*) kampány segítségével a szülőket pótolandó tiszteletbeli keresztszülőket mozgósítottak, akik rendszeresen felolvasnak a gyerekeknek. 1977 óta kb. 9000 felnőtt csatlakozott a kezdeményezéshez. Évenként egyszer novemberben gyermekek és tiszteletbeli keresztszülők részvételével felolvasónapot tartanak.

A Németország felolvas (*Deutschland liest vor*) kampány központi feladata, hogy nyilvános tereken felolvasásokat szervezzenek, amelyeken bárki részt vehet. 2003 októberében indult az akció. Berlinben a kampány beköltözött a könyvtárakban is jó példával szolgálva ezzel más intézményeknek.

A Vidám betegszoba (*Das fröhliche Krankenzimmer*) projektet német orvosok hozták létre. Célja, hogy a gyermekek kényszerű kórházi tartózkodásuk alatt hozzájussanak szakszerűen válogatott gyermek- és ifjúsági irodalomhoz. Müncheni központtal 1981 óta működik egy könyvellátó hálózat, amely gyermekkorházakba küld olvasnivalót.

Olvasás- és beszédfejlesztés – (Lesestart – die Lese-Initiative für Deutschland)

Az olvasás megszerettetésére több módszer létezik. Egyfelől, ha a kisgyermeknek minél korábban kezdünk el olvasni, mesélni annál könnyebben ismerkedik meg a könyvek világával. A másik hatékony eszköz a szülők ösztönözése lehet. Az Olvasás Alapítvány (Stiftung Lesen) egy óriáskampányt indított útjára 2008 májusában a korai olvasás- és beszédfejlesztés érdekében. 500000 szülő egy kis csomagot kap a gyermekorvosi rendelőkben, melyben egy ismertető füzet és egy képeskönyv is megtalálható. A döntéshozók, az orvosok, a pedagógusok és a könyvtárosok összefogásával minél több egy évesnél fiatalabb gyermek szüleihez szeretnék eljuttatni a csomagokat.

Olvasásfejlesztés iskolásoknak

Iskolai és iskolán kívüli projektekkel ösztönözik az iskoláskorúakat az olvasás- és fogalmazástechnikák elsajátításra és a rendszeres olvasásra. Közkezdvelt és eredményes programoknak bizonyultak az író-olvasó találkozók az iskolákban, az óvodákban és a könyvtárakban. A szerzőkkel való személyes találkozók tartósan felkeltik az érdeklődést az olvasás iránt.

A „Folyóiratokat az iskolákba” (Zeitschriften in die Schule) projektben lapkiadók és -terjesztők összefogásával egy hónapig a tanulók ingyenesen kapnak olyan folyóiratcsomagokat, amelyeket a tanulásban fel tudnak használni.

Az Olvasás Alapítványnak közel 500 olvasóklubja működik iskolákban, könyvtárakban és egyéb helyeken, ahol a fiatalok különböző szabadidős tevékenységeket végezhetnek, olvashatnak, játszhatnak, beszélgethetnek. A program központjában a teljesítménykényszer nélküli olvasás áll.

Klasszikus programnak számít az évenként megrendezésre kerülő olvasóverseny.

A bevándorlók gyermekeinek olvasás- és beszédfejlesztése

Tíz szövetségi állam részvételével olyan nem német anyanyelvű, bevándorló családok gyermekeit fogják össze egy fejlesztő programban, akik két vagy annál több nyelvet használnak a hétköznapi életben.

Hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok fejlesztése

Németországban körülbelül 4 millió funkcionális analfabéta él. Számukra 20 éve könnyen olvasható irodalmat és tankönyveket biztosítanak az írás- és olvasásfejlesztésért felelős szervek.

A hátrányos helyzetűek számára is elérhetőek a nyilvános könyvtárak, melyek szerepe vitathatatlan az olvasásfejlesztésben. A Német Könyvtárak Szövetsége a könyvtárak szerepét szeretné erősíteni és kézzel foghatóbbá tenni. A szövetség gyermek- és ifjúsági részlege képzéseket, rendezvényeket, együttműködési lehetőségeket ajánl minden könyvtáros számára, akik gyermek- és ifjúsági könyvtárban dolgoznak. 2002 júniusa óta részükre megjelentetnek egy folyóiratot is Giraffe Online címmel.

A pedagógusok és a könyvtárosok együttműködésére példa a közös tanterv- és tananyagfejlesztés. Kialakításra került a www.schulmediothek.de portál, mely segítséget nyújt iskola könyvtárak létesítéséhez, működtetéséhez.

A *Könyvtárak Napját* minden év október 24-én rendezik meg.

Olvasás- és írásversenyek gyerekeknek és fiataloknak

Évente kb. 700000 hatodik osztályos tanuló vesz részt a versenyen, melyen egy kedvenc könyvet kell bemutatni és felolvasni belőle.

2004-ben a német könyvkereskedők kezdeményezésre életre hívtak egy versenyt, (Ohr liest mit – Wettbewerb für kreatives Lesen und Hören) melyen a kreatív írás és olvasás elősegítését tűzték ki célul. A résztvevőknek egy adott témában kell elolvasniuk egy művet, majd azt forgatókönyvvé, hangjátékká átdolgozni.

Könyveknek és folyóiratoknak is rendeznek különböző megmérettetéseket. Minden évben számos díjat és elismerést osztanak ki: az év gyermekkönyve (Deutsche Jugendliteraturpreis), a legjobb iskolai diáklap, a Heinrich-Wolgast-Preis a gyermekmédiá fejlesztéséért stb.

Internetes források és katalógusok állnak az olvasásfejlesztés szolgálatában, az Olvasás Alapítvány rendszeresen hírt ad az aktualitásokról. Az olvasási fórumon (Forum Lesen) az iskolai könyvtárak tájékozódhatnak módszertani kérdésekről, problémákról. A JuLit című gyermek- és ifjúsági irodalommal foglalkozó lap közzé teszi az újdonságokat, és ajánló bibliográfiákat állít össze a témában. A Gyermek- és Ifjúsági Irodalom Német Akadémiája (Deutsche Akademie für Kinder- und Jugendliteratur) 20 éve ad ki ajánló jegyzékeket a jelentősebb szépirodalomból.

Portálok: Lesen-in-Deutschland az iskolán kívüli olvasásfejlesztést tűzte ki célul; a Julim-Journal interaktív portál könyvajánlókat tartalmaz; a Literaturportal a német irodalmi életről informál.

Továbbképzések és konferenciák

2005 óta évenként megrendezik az Olvasásfejlesztési kerekasztalt (Round Table Leseförderung). Az ifjúsági irodalmi munkacsoport tanácskozásokat szervez a témában. Továbbképzéseket az Olvasás Alapítvány és az akadémia szervezi. A német olvasásfejlesztéssel foglalkozó szervezetek részt vesznek a nemzetközi szervezetek munkáiban is, az IBBY kongresszusokon az Irodalmi Munkacsoport (Arbeitskreis für Jugendliteratur) képviseli Németországot.

Forrás: <http://www.lesen-in-deutschland.de/html/content.php?object=journal&lid=52>

A továbbiakban az egyes német tartományokban végzett olvasásfejlesztési tevékenységeket mutatjuk be részletesen.

Baden-Württemberg: Frederick olvasásra csábít

Baden-Württemberg tartományban az olvasásfejlesztési kampány arca Frederick a kisegér, Leo Lionni könyvének főszereplője.

Frederick nap

1997-ben osztrák mintára két minisztérium összefogása hívta életre a Frederick napi rendezvénysorozatot. Ősszel több helyszínen, iskolákban, könyvtárakban, könyvkereskedésekben és népfőiskolákon több ezer program várja a látogatókat.

Irodalmi nap és más akciók

Márciusban Biberach/Riss-ben rendezik meg a gyermek- és ifjúsági könyvek hetét. Áprilisban Karlsruhe ad otthont a gyermekkönyvnapoknak, az ifjúsági irodalmi díjat (Jugendliteraturpreis) ugyancsak áprilisban Konstanzban májusban pedig Freiburg im Breisgauban ítélik oda. Az irodalmi nyár (Literatursommer) keretében több mint 100 rendezvénnyel találkozhatnak az érdeklődők. Júniusban Heidelbergben és Tübingenben tartanak könyvfesztiválokat. Minden évben más-más város adhat otthont az októberi baden-württembergi irodalmi napoknak. Az évet az ulmi gyermekkönyvhét (Kinderbuchwoche) zárja.

A 2006-os év kiemelkedő eseménye volt a „1 Könyv a Háromszögben” (1 Buch im Dreieck) akció. A Rajna - Neckar régióban élők lépten-nyomon, a vonatokon, a munkahelyeken, nyilvános felolvasásokon egyetlen kiválasztott könyvvel, Friedrich Christian Delius: Séta Rostockból Siracusába című regényével találkozhattak.

LESENETZ

Hátrányos helyzetűek és bevándorlók gyermekeinek beszédfejlesztését, beszéd- és olvasási kompetenciájuk fejlesztését, olvasóvá nevelését elősegítő programok indultak könyvtárak és civil szervezetek összefogásával.

Könyvtárak

A könyvtárak kiemelt szerepet játszanak az iskolán kívüli nevelésben. Az olvasás motiválása, az információszolgáltatás, gyermekprogramok szervezése a hagyományos programok közé tartoznak. Neckarsulmban egy médiatár is kialakításra került, válaszolva az idők szavára, ahol már nem kizárólag hagyományos dokumentumokkal várják az olvasni vágyókat.

Olvasásfejlesztés az óvodákban és iskolákban

Az író-olvasó találkozók egyre népszerűbbé válnak az oktatásban. Egy-egy kedvelt szerzővel való személyes találkozás sokaknál egy életre meghatározza az olvasáshoz való viszonyt. A Friedrich Bödecker Kör 1979 óta szervez rendszeresen találkozókat, évente 500 felolvasást tartanak iskolákban tartományszerte.

Hegyezd a füled (Ohrenspitzer)

Egy médiapedagógiai program, melyet Rajna-vidék-Pfalz és Baden-Württemberg tartományok médiaközpontjai állítottak össze. A program központi eleme egy táska tele hanganyagokkal és oktatás-módszertani segédletekkel. A táskákat iskolák és óvodák kapták meg, ahol a hanganyagokat és segédleteket a pedagógusok az olvasásfejlesztési és olvasóvá nevelési programokba beépíthetik.

Portálok és folyóiratok számos hasznos információt tartalmaznak a témában: az Ideenpool Leseförderung, a Landesbildungsserver, Lehren und Lernen, Abendteuer Lesen, Literaturland Baden-Württemberg.

Forrás: <http://www.lesen-in-deutschland.de/html/content.php?object=journal&lid=37>

Bajorország: Minőségi olvasásfejlesztés

„Aki olvas, többre viszi az életben, jobban boldogul az iskolában, a tanulmányaiban és a munkájában is.” Ezt vallják a bajorok, és talán épp ezért az ő tanulók végeztek az élen a PISA és az IGLU vizsgálatokon egész Németország viszonylatában.

Lese-Start

A kisgyermekkorú olvasásfejlesztés Bajorországban 2008-ban indult. Az országban először itt működött az Olvasás Alapítvány Lesestart programja. Az óvodai beszéd- és olvasásfejlesztés 2005. óta kiemelt eleme a bajor oktatási és nevelési programnak. A témával részletesen a pedagógusok a számukra kidolgozott továbbképzéseken ismerkedhetnek meg.

A bevándorlók gyermekeinek német nyelvből felkészítéseket szerveznek, hogy nyelvtudásuk az óvoda befejezésére elérje a német anyanyelvű gyermekekét. Az iskola megkezdése előtt a német és a nem német anyanyelvű gyermekek nyelvi felkészültségét is ugyanazzal az egységesített teszttel mérik. A nyelvi előkészítésben mind az óvodai mind az iskolai pedagógusok részt vesznek.

Olvasási kompetencia

Bajorországban az iskolai fejlesztés menetét a tartományi tanterv határozza meg. Alsó tagozatban, hatodik és nyolcadik évfolyamon központi tantárgyi felméréseket tartanak. Ezek a szintmérők a tárgyi tudáson túl a szövegértést is vizsgálják. A tanulók egyéni és az oktatás egészének minőségi fejlődése egyaránt nyomon követhető ennek segítségével.

Olvasási kedv

Több mint 100000 hatodik osztályos gyermek részvételével rendezték meg az elmúlt tanévben felolvasó versenyt. A tartományban élő 140000 negyedik és ötödik osztályos tanuló a „könyvek világnapja” alkalmából egy-egy könyvet kapott ajándékba. A „hónapok könyvei” akcióban a tanulók bemutathatják az iskolában kedvenc könyveiket. Felolvasóestek, író-olvasó találkozók, olvasóklubok, nyári olvasóhetek épp úgy hozzá tartoznak a tartomány programjaihoz mint a napi- és hetilapokban megjelenő projektek (Augsburger Allgemeinen; Süddeutsche Zeitung).

Unterfranken olvas

Bajorország Unterfranken megyéjében egy olvasásfejlesztési és iskolai könyvtári regionális munkacsoport működik. Feladatuk, hogy iskolák és vándorkiállítások számára az általuk ajánlott irodalomból jegyzéket állítsanak össze és mutassák be azokat.

Fejlesztés és integráció

A bevándorlók gyermekei részére speciális képzések léteznek. A különböző nyelvi fejlesztő programokon évente 60000 gyermek vesz részt. Bajorországban csökkentették azoknak az osztályoknak az osztálylétszámát, ahol több bevándorló tanul.

Pedagógus-továbbképzés

A pedagógusképző intézmények és a kutatóintézetek folyamatosan készítik fel a pedagógusokat az olvasási kedv és kompetencia fejlesztésére, az olvasóvá nevelés aktuális kérdéseire.

Bajor olvasási fórum

A központi fórum a www.leseforum.bayern.de portál, ahol hasznos segédleteket találhatnak az érdeklődők. A fórumon megtalálható azoknak a minősített könyvkereskedéseknek és könyvtáraknak a jegyzéke, amelyek segítik az olvasásfejlesztést a tartományban.

Könyvkereskedők és kiadók

A kiadók és terjesztők több könyves díj odaítélésében is részt vesznek, és Németország legnagyobb könyvfesztiváljának, a Münchner Bücherschau, megszervezését is ellátják. A Münchner Bücherschau junior programjai a gyermekhez, a fiatalokhoz, szülőkhöz, nevelőkhöz szólnak.

Könyvtárak

A könyvtárak mint az oktatás partnerintézményei Bajorországban egyre jelentősebb szerepet töltenek be az olvasásfejlesztésben. Olyan programokkal mint a 2006-os „Olvasás éjjele” (Nach(t)lese) vagy a 2008-as „Németország olvas, találkozunk a könyvtárban” (Deutschland liest. Treffpunkt Bibliothek) sok ezer embert mozgató meg. Az iskolák és könyvtárak közötti szoros együttműködést jelzi a közösen kidolgozott tantervek vagy az információs műveltség fejlesztését szolgáló képzések.

München irodalmi város

Münchenben található az ország legnagyobb városi könyvtára 25 fiókkönyvtárral, ahol mindig is nagy figyelmet szenteltek a jövő olvasóira. Az 1990 óta rendszeresen megtartott Nemzetközi tavaszi könyvhét (Internationale Frühjahrsbuchwoche) 2008-ban újabb programmal bővült, a szerzők ellátogatnak az oktatási intézményekbe. A különböző műfajoknak egyénileg is vannak rendezvényeik, így a krimi irodalom, a képregények, az ifjúsági irodalom szerelmesei is megtalálhatják a számukra fontos eseményeket.

A Münchener Irodalmi Ház (Literaturhaus München) és az Ifjúsági Irodalmi Ház (Literaturhaus Junior) az irodalomközvetítés központjai. A Nemzetközi Ifjúsági Könyvtár (Internationalen Jugendbibliothek) várja a gyermekeket, fiatalokat és iskolai osztályokat.

Civil kezdeményezések

A Kultúr- és Játsszótér Egyesület (Kultur- und Spielraum e.V.) egy csoport, melyet szociálpedagógusok, művészek, tanárok hoztak létre és több mint 30 éve évente 40000 gyermeket mozgósítanak különböző rendezvényeken.

A bevándorlók és hátrányos helyzetűek olvasásfejlesztést példaértékűen támogatja a Lesefüchse Egyesület.

A régióban

A nagyobb és kisebb városokban egyaránt találkozhatunk rendezvényekkel és szervezetekkel, melyek az olvasásfejlesztés érdekében jöttek létre. Sulzbach-Rosenbergben, Nürnbergben, Erlangenben, Bambergben, Bayreuthban, Augsburgban számos lehetőséget találunk az olvasás népszerűsítésére, az olvasóvá nevelésre iskolákban, könyvtárakban.

Szervezők és közvetítők

Az író-olvasó találkozók, fesztiválok, programok, a rádió és az internet szerepéről sem szabad megfeledkeznünk, ha olvasásfejlesztésről számolunk be.

Forrás: <http://www.lesen-in-deutschland.de/html/content.php?object=journal&lid=38>

Berlin: Fő(város)kérdés az olvasás

„Ha a világon létezik földi paradicsoma a gyermek- és ifjúsági irodalomnak, akkor az egy napig biztosan Berlinben van.” Így is jellemezhetnék a Nemzetközi irodalmi fesztivált, amely minden év szeptemberében a képeskönyvek, a versek és a regények ünnepe. Míg a felnőtt nézők és hallgatók a felolvasásokon, addig a kisebbek játékos programokon (festés, tánc) tölthetik idejüket. A nagyobbak a felnőttekkel együtt részt vehetnek a Költészet éjjelén vagy vitakörökben és beszélgetéseken.

Csúcspont az olvasás bolondjainak

1990 óta minden év novemberében rendezik meg a berlini mesenapokat. Írók, tudósok, színészek, bábszínészek, táncosok, zenészek hívják a gyermekeket egy élményekben gazdag találkozásra a mesék birodalmával.

A mesemondóversenyen a gyermekek saját maguk által írt vagy szépirodalmi szövegeket adhatnak elő egyénileg vagy csoportosan.

A könyvkereskedők kereskedelmi szövetsége és az Olvasás Alapítvány a Könyv napját április 23-án rendezik. Az iskolák, könyvtárak és könyvkereskedések különböző rendezvényeknek adnak otthont. Az esemény csúcspontja a Bebel téri könyvünnep. De a város több részén is találkozhatunk könyves eseményekkel így a Prenzlauer bergi vagy a Kollwitz téri könyvhetet is megemlíthetjük.

Fiatal olvasók akcióiban

Több folyóirat is tudósít gyermekirodalomról, színházi eseményekről, zenéről, sportról és minden egyébéről, ami a korosztályt foglalkoztathatja. A „Kiek mal” című lapban vagy a Berliner Morgenposthoz tartozó „Berliner Kinderpostban” gyermekek írásait is közlik. Az „xyz-Literaturzeitung Jugendlicher szerkesztői pedig egyenesen a fiatalok köréből kerülnek ki.

A Berlin-Brandenburgi Tudományos Akadémia workshopokat szervez fiataloknak, ahol az egyes tudományterületeken kutatásokat végezhetnek, tanulhatnak.

A Labirintus Gyermekmúzeumban (Labyrinth Kindermuseum Berlin) és a MACHmit! Museum für Kinder gyermekeknek szóló kiállításokat találhatunk.

Az Étkezési Kultúra Szövetsége a Néprajzi Múzeumban rendszeresen képzeletbeli irodalmi kulináris világutazásokat rendez, többek között Jules Verne írásai nyomán.

Könyvtárak: egy hely az olvasásra, találkozásra és az oktatásra

A német kerettanterv előírja, hogy minden tanulónak a hatodik osztály befejezésekor képesnek kell lenni az önálló könyvtári tájékozódásra. A Sekundarstufe tantervében mint központi kompetencia szerepel a könyvtári keresési technikák és az információs műveltség. A központi és tartományi könyvtár gyermekrésze 16 nyelven gyűjt gyermek- és ifjúsági irodalmat. Emellett gyermeklapok, elektronikus dokumentumok, számítógépes játék- és oktatóprogramok is megtalálhatók itt. A Friedrichshain-Kreuzberg und Mitteben lévő könyvtár a hangsúlyt a beszéd- és olvasásfejlesztésre helyezte. A könyvtár egyben tanulásra szolgáló hely is, ahol az eltérő életkorú gyermekeket más-más projektekkal várja.

Olvasóházak és műhelyek

A költészet különleges témája a berlini irodalmi műhelynek. A Lyrikline-on külföldi írók műveit lehet elolvasni vagy meghallgatni. A LeseArt irodalmi ház az olvasási kedvet és kreativitást fejlesztendő rendszeresen meghívja a gyermekeket és a fiatalokat olvasóestekre, irodalmi műhelyekre.

A betűk világa nem mindenkinek egyformán gyorsan tárul fel. A hátrányos helyzetű vagy tanulási nehézségekkel küzdő tanulóknak pedagógusok és drámapedagógusok olyan programot dolgoztak ki, melynek segítségével ők is sikeresen vehetik az olvasástanulás akadályait.

Célzott olvasásfejlesztés minden évfolyam számára

Az első osztálytól a Sekundarstufe II-ig minden tantárgy tanmenetének része az olvasásfejlesztés. A 10. évfolyam végén az iskolák vizsgálják a tanulók olvasási kompetenciáját. A tartományi oktatásfejlesztő intézet az olvasás elméleti és gyakorlati fejlesztéséhez segédleteket dolgozott ki. Céljuk az olvasási kedv növelése, az olvasásmegértés fejlesztése, az olvasási stratégiák és az olvasottak visszaadásának elősegítése. A már aktív és a leendő pedagógusokat fel kell készíteni arra, hogy az olvasásfejlesztéssel hatékonyan tudjanak foglalkozni. Épp ezért Berlinben a pedagógusképzés és továbbképzés szervesen foglalkozik ezzel a problémával.

A bevándorló gyermekeinek beszédfejlesztése

Az iskolák, a szülők és a bevándorlók beilleszkedését segítő szervezetek együttesen alakítják a bevándorló gyermekeinek nyelvi és olvasási nehézségeit fejlesztő programjait. Tervek között szerepel olvasástanfolyamok, olvasóversenyek rendezése. Ezen felül a bevándorló családok az iskolából egy 12-15 kötetből álló könyvcsomagot kölcsönözhetnek. Ez a csomag könyvek mellett hangkazettákat is tartalmaz az otthoni nyelvi és olvasásfejlesztés elősegítése céljából.

Tiszteletbeli keresztszülő

Az olvasásfejlesztésben nagy szerepet játszanak az önkéntes munkát végzők, akik az általános iskolákban tanítási időben, vagy utána a gyerekek segítségére vannak a Leselust projektben. A tiszteletbeli keresztszülők dolga, hogy bátorítsák, segítsék a gyermekek olvasását, felkészülését valamint hibáinak javítását. A Lesewelt szövetség könyvtárakban, iskolákban, óvodákban, templomi közösségekben szervez felolvasásokat, melyekre ismert embereket is meghívna.

Forrás: <http://www.lesen-in-deutschland.de/html/content.php?object=journal&lid=35>

Brandenburg: az olvasás kulcskompetencia

Brandenburgban sokat tesznek azért, hogy az olvasást élvezetesebbé tegyék. Németországban elsőként 2002-ben az Oktatási, Ifjúsági és Sport Minisztérium valamint a Német Könyvtárszövetség együttműködést kötött az olvasásfejlesztési munka összehangolásáért. Az alapfokú oktatás tantervében is hangsúlyosan szerepel az olvasás- és nyelvi fejlesztés kérdése.

Könyvtárak az óvodák és iskolák partnerei

Az Oktatási, Ifjúsági és Sport Minisztériumot és a nyilvános könyvtárakat egy közös cél vezérli, az olvasási kultúrát fejleszteni és ápolni, a tanulókat minél korábban az olvasásnak megnyerni. Az iskoláskor előtti nevelés érdekében az óvodák is részt vesznek az együttműködésekben. A minisztérium kötelez minden általánosan képző iskolát, hogy tanítási időben legalább egyszer látogassanak meg egy nyilvános könyvtárat. A könyvtárak az osztályok, csoportoknak vezetést, könyvtári órákat tartanak, felolvasásokat rendeznek, a szülőket tanácsokkal látják el. Az iskolai és a nyilvános könyvtárak is szorosan együttműködnek.

A felolvasás divatos

Friedrich-Bödecker Kör és a brandenburgi Irodalmi Hivatal együttműködik a nyilvános könyvtárakkal. Ennek eredményeképpen az év minden szakában rendeznek valamilyen könyves eseményt: „Könyvek tavasza”, „Könyvek nyara – Könyvek nyaraláshoz”, „Őszi időtöltés: olvasás”, „Karácsonyi olvasmányok”.

Olvasásra nevelés

Az olvasás kulcskompetencia, a német nyelv tanításának alapja. Minden tantárgy tananyagában meg kell jelennie, hiszen az olvasásmegértésnek mindenhol szerepe van. Az iskolák 60%-a a tanterv kiemelt fontosságú részének nyilvánította az olvasásfejlesztést. Ajánlólisták és szövegértési feladatgyűjtemények állnak rendelkezésre az általános iskolák minden évfolyama számára. A Friedrich-Bödecker Kör és a Német Írószövetség évente közösen szervez pedagógus-továbbképzéseket.

Brandenburgban több szervezet közösen tesz azért, hogy a nyelvi hátrányokkal küzdő bevándorlók fel tudjanak zárkózni az iskolai oktatásban.

Fogalmazásversenyek

A különböző médiumok iránt érdeklődő tanulók lehetőséget kapnak a szakemberekkel való találkozásokra, iskolaújságot, -rádióműsort szerkeszthetnek, írhatnak. Az Írók! (Ich schreibe!) elnevezésű versenyen vagy nyári írótáborokban az általános iskolás korosztály betekintést nyerhet az írás világába. A potsdami városi könyvtár versenyt hirdetett hetedikétől tizenharmadik osztályos korosztály részére, ahol 3 ismert gyermekkönyv szerző segíti a gyermekeket írásaik elkészítésében. A RadioBERLIN minden évben felhívja a berlini és brandenburgi második osztályosokat, hogy írjak történeteket egyik műsoruk számára. A beküldött munkák közül a legjobbak adásba kerülnek.

Az irodalmi élet csúcspontja

A szeptemberi Nemzetközi Berlini Irodalmi Fesztivál és a novemberi Berlin-brandenburgi Mesenapok jelentik az év csúcspontját.

A Literaturportal von Berlin-Brandenburg minden eseményről részletesen tájékoztat, és egyben platform is minden német irodalom számára.

Bréma: Négyen az olvasásért

A négy brémai muzsikus városszerte hirdeti az olvasást és emlékeztet arra, hogy milyen fontos ez kicsiknek és nagyoknak egyaránt.

A BremerLeseLust

2002-ben a brémai polgárok, a városi könyvtár, az irodalmi alapítvány és a kereskedelmi kamara közös kezdeményezése volt a Bremer Leselust olvasást népszerűsítő kampánya. A különböző események középpontjában mindenhol az olvasási kedv felkeltése állt korra való tekintet nélkül.

Az irodalmi csúcspont

Az „Brémai irodalmi hét”, „poerty-on-the-road – Nemzetközi irodalmi fesztivál” és a tanulóknak rendezett felolvasóversenyek fontos események a városban. A Brémai irodalmi hetet januárban rendezik, ahol felolvasást hallgathatunk meg, kiállítást nézhetünk, műhelymunkákban és filmvetítéseken vehetünk részt. A májusi poerty-on-the-road témája a különböző művészi kifejezési formák összekapcsolása.

Innovatív olvasásfejlesztés a városi könyvtárban

A város könyvtárai szorosan együttműködnek az iskolákkal, az adott korosztálynak megfelelő érdekes könyvtári programokat, vezetéseket tartanak. Céljük, hogy a tanulók minden egyes látogatás alkalmával egyre közelebb kerüljenek a könyvtárhoz, tudják értékelni azok szerepét. Hogy az olvasást kedveltebbé tegyék a fiatalok körében, rendszeresen interaktív programokat szerveznek színészek, művészek részvételével. A szünidei olvasás érdekében minden diák kap egy olvasónaplót a nyár kezdetén, melyben vezetni kell az olvasmányokat. Aki részt vesz a nyári olvasóklubban, és legalább 3 könyvet elolvas a nyáron és válaszol a könyvekkel kapcsolatban feltett kérdésekre a könyvtárban, ajándékokat kaphat.

Korai olvasásfejlesztés az óvodában és iskolában

Az óvodás- és kisiskoláskorú gyermekeket játékosan ismertetik meg a betűk, a történetek és a könyvtár világával. A 2003-ban útjának indított projekt (Kinder entdecken die Welt der Schrift und Zeichen) a városvezetés és a városi könyvtár összefogásából született. A Friedrich-Bödecker Kör író-olvasó találkozót szervez a legkisebbek számára is.

Az olvasástanítás támogatása

Sok gyermek számára jelent nehézséget az olvasástanulás. Ennek megkönnyítésére több program létezik. A tartományban minden elsős kisdíák Mikulásra megkapja élete első könyvét ajándékba. A könyvet negyedik osztályos tanulók írták kisebb társaiknak és az abc betűiről szól.

Önkéntesek a Családügyi Minisztérium közvetítésével hetente egyszer segítséget nyújtanak az olvasástanuláshoz az iskolákban. Akiknek az első osztály végére még így is gondjaik vannak az olvasással, azoknak hatfős felzárkóztató csoportokat indítanak fejlesztőpedagógusok részvételével.

Minden brémai iskolában olvasóklub működik, ahol a tanulók új könyveket olvasnak, olvasmányaikról rendszeresen beszámolnak az iskolaiújságokban és a Nordwestradio-ban.

A bevándorlók gyermekeinek fejlesztése

Németországnak ebben a tartományában él a legtöbb bevándorló. Az általános iskolák épp ezért előkészítőórákat tartanak számukra. A nyári szünetben a táborok programjaiba is beépült a bevándorlók felzárkóztatása. A tartomány is részt vesz a FÖRMIG (Förderung von Kindern und Jugendlichen mit Migrationshintergrund) elnevezésű országos programban. A Sekundarstufe I teljesítése, a szakképzés és a későbbi sikeres munkahelyi teljesítése céljából is lehet felzárkóztató programokon részt venni.

Találkozási pontok

A brémai „Literaturkontor” központi információs, találkozási és tanácsadó központ.

Forrás: <http://www.lesen-in-deutschland.de/html/content.php?object=journal&lid=36>

Hamburg: Kérem, kapcsolódjanak be!

A Hanza városban 2005 óta már harmadik alkalommal kerül sor a diákok számára rendezett olvasásünnepre. A rendezvényhez minden olyan intézmény kapcsolódik, amely valamilyen módon kapcsolatban áll a gyermek- és ifjúsági irodalommal. Városszerte várják a tanulókat olvasnivalóval, rajzokkal, játékkal, író-olvasó találkozókkal stb. A „Seiteneinsteiger” elnevezésű program weboldalán minden további információ megtalálható erről.

Irodalmi napok minden korosztály számára

Hamburgban áprilistól novemberig rendezvények egész sora követi egymást. Találunk itt könyvvásárokat, mesenapokat és más egyéb programokat is. Közkedvelt az Altonale negyedben található Gyermekkönyvek háza (Kinderbuchhaus), mely a legkisebbektől egészen a nagyszülőkig minden érdeklődőnek nyújt érdekes olvasmányokat. A „Pont, pont, vesszőcske” (Punkt- Punkt-Komma-Strich) elnevezésű program a 7-11 éveseket célozza meg, ahol a gyermekek felnőttek segítségével saját történeteket, képeskönyveket, hangjátékokat, színdarabokat írhatnak. A korai olvasásfejlesztés támogatására a város helyi szervezetekkel összefogva elindította a Buchstart –Kinder lieben Bücher programot. Szülők és gyermekorvosok bevonásával képeskönyveket és információs füzeteket juttatnak el a családokhoz, hogy az olvasás és a könyvek szeretete minél fiatalabb korban megalapozódjon. A szülőknek tanfolyamokat is szerveznek az otthoni olvasásfejlesztésről.

Hamburg nyilvános könyvtárai

A könyvtárak az olvasásfejlesztésnek éppúgy, mint a szabadidős tevékenységeknek otthont adnak. A könyvtárak mellett léteznek még könyves buszok és évenkénti olvasásversenyek is. Hamburgot a könyvtárak és iskolák szoros együttműködése jellemzi. Az oktatáshoz szükséges szépirodalmi és szakkönyveket a könyvtárak letétként elhelyezik az oktatási intézményekben. Közös versenyeket, játékokat is szerveznek a tanulóknak.

A migráns gyermekek olvasásfejlesztése

A város is részt vesz a FörMig elnevezésű programban, mely a bevándorlók gyermekeinek olvasásfejlesztését tűzte ki célul. A helyben kidolgozott „HAVAS 5” nyelviképességmérő-teszt az 5 éves gyermekeknél vizsgálja a nyelvi ismereteket. Ez a teszt képes bármely nyelv ismeretét mérni, így a bevándorlók esetében is alkalmazható, akik több nyelvet használnak. Az óvodáskorú

gyermekek szüleinek fejlesztő programok indulnak az esetleges hátrányok leküzdésére.

Beszédkoordinátorok és az olvasás elsajátítását segítő tanárok az iskolákban

A 2005/2006-os tanévtől kezdődően az iskola-előkészítésben és az alapfokú oktatásban beszédkoordinátorok dolgoznak. Az egyéni fejlesztés érdekében egy bemeneti vizsgálat méri az olvasási kompetenciát. A kimeneti vizsgálat a fejlődés mértékét, az oktatás hatékonyságát ellenőrzi.

A kilencedik osztályosok részére hirdette meg a hamburgi Abendblatt szerkesztősége 1995-ben a „Tanulók újságot írnak” (Schüler machen Zeitung) projektet. A lap on-line verziója lehetőséget ad a tanulóknak, hogy blogokban tartsák a kapcsolatot olvasóikkal.

Forrás: <http://www.lesen-in-deutschland.de/html/content.php?object=journal&lid=44>

Hessen: Az olvasás földje

Az iskolák és a könyvtárak együttműködéséből született „Könyv a színházban” (Das gespielte Buch) projekt. A harmadik osztályos tanulók által olvasott ifjúsági regényekből az egyik frankfurti színház kollázst ad elő úgy, hogy a történetek végét nyitva hagyja. A gyermekek egy fogalmazásversenyen megírhatják saját verziójukat a befejezésekre.

A városi könyvtárak olvasásra és könyvtárhasználatra nevelő foglalkozásokat tartanak „Sztár vagyok az olvasásban” (Ich bin ein Lesestar) elnevezéssel. A nem német anyanyelvűek nyomtatott és hangzó dokumentumok segítségével tanulhatják a németet mint idegen nyelvet.

A nyelvi és olvasási kompetencia az óvodában

2001 óta az Olvasás Alapítvány és a hesseni Szociális Minisztérium közös célként tűzte ki a korai nyelvi és olvasási kompetencia fejlesztést. Önkénteseket, szülőket, pedagógusokat képeztek ki arra, hogy a gyermekek professzionális nyelvi fejlesztést kaphassanak. A „Közösen olvasni – közösen tanulni” és a „Kislányok olvasnak – a kisfiúk is” projektek mind ezt a célt szolgálták.

Olvasás és irodalmi nevelés a könyvtárakban

A tartományban több mint 500 nyilvános könyvtár működik. Több minisztérium és szervezet összefogásával el akarják juttatni az irodalmat minden tanulóhoz, kiemelten azokhoz, akiknek otthon erre nincs lehetőségük.

Az iskolai könyvtárak fejlesztése

A tartományban munkaközösséget alkotnak az iskolai könyvtárak. Kétévente megrendezik az Iskolai könyvtárak napját. A munkaközösség tagjait információkkal, tanácsokkal látja el, a tanórákhoz szakkönyveket kölcsönöz. A frankfurti városi könyvtár iskolai könyvtári részlege támogatja az iskolai könyvtárak médiatárrá fejlesztését. A hesseni kultuszminisztérium finanszírozza az iskolai könyvtárak számítógépes fejlesztését.

Az olvasásfejlesztés mint tantárgyakon átívelő feladat

Hessenben az olvasás kiemelt szerepet kap az iskolai nevelésben, az általános iskola első két évében és a Sekundarstufe I vizsga alkalmával mérik az olvasási kompetenciát. Az ún. „1. stratégiai cél” azt célozza meg, hogy a második év végére a tanulók a koruknak megfelelő szövegeket nagy biztonsággal el tudjanak olvasni. A „2. stratégiai cél” az olvasási nehézséggel küzdők fejlesztésével foglalkozik. A tanulók egy harmadánál találkozhatunk ezzel problémával. A programból már két év

eltelt és a javulás érezhető. Az olvasási nehézségekkel küzdők fejlesztését szolgálja egy Hessenben adaptált kaliforniai program is.

A „Lesen macht Laune” weboldalon mindenki tájékozódhat a könyvekről, letölthet tananyagokat, minden korosztály olvasmánytippeket kaphat.

A migráns gyermekek olvasásfejlesztése

Az iskolakezdés előtt minden nem német anyanyelvű gyermek részt vesz nyelvi felzárkóztató programon, hogy ezzel is megkönnyítsék iskolai integrációjukat. A bevándorló szülők saját anyanyelvükön kaphatnak információkat a német iskolarendszerről. A gyermekek iskolai felkészítése mellett a szülők németnyelv-tanulását is ösztönzik.

Az irodalmi csúcspont

Az októberi frankfurti könyvvásár a legismertebb német könyvfesztivál a világon. Ezzel párhuzamosan a gyermekek részére is tartanak rendezvényeket, felnőtteknek felolvasásokat, krimifestivált, és olvasásmaratont.

A nagyvárosok mellett a kisebb településeken is találkozhatunk könyves rendezvényekkel így Eltville-ben, Rheingauban vagy Reichelsheimban is.

Forrás: <http://www.lesen-in-deutschland.de/html/content.php?object=journal&lid=41>

Mecklenburg-Elő-Pomeránia: A könyvtárak jókedvre derítenek

Mecklenburg-Elő-Pomeránia-szerte az olvasásfejlesztést a tartomány szülőtteinek nevével fémjelzik. Uwe Johnson, Hans Fallada, Brigitte Reimann, Fritz Reuter, Wolfgang Koeppen, Gerhart Hauptmann, Ehm Welk és még sorolhatnánk azokat, akikről kiállításokat rendeznek, egyesületeket, alapítványokat hoznak létre a német irodalom megőrzése, ápolása céljából. A Uwe Johnson Irodalmi Ház Kültzben; Neubrandenburgban a Brigitte Reimann Irodalmi Ház és alapítvány. A Rostocki Irodalmi Ház a tartomány irodalmi életének központja.

Évenként tartandó rendezvények

A tavasz eseményei közül megemlíthetjük a „Bücherfrühling” „Norddeutsche Bücherfrühling” elnevezésű tematizált rendezvényeit. Áprilisban és májusban a „Greifswalderi mesehetek” a gyermek- és ifjúsági irodalom ünnepe. Június 21-én, Hans Fallada születésnapján, a Hans Fallada Napot felolvasásokkal, zenével ünneplik meg. Nyáron Klützlerben külföldi szerzők részvételével irodalmi fesztivált tartanak. Az év legkiemelkedőbb eseménye a schwerini irodalmi napok.

Rostocki Irodalmi Ház

A rostocki Irodalmi Ház egy centrum, szerzők és olvasók találkozóhelye. A rendezvényeken az írók intenzív eszmecsere folytathatnak az irodalom és kultúra kérdéseiről. Emellett minden napos munkát lát az olvasásfejlesztés területén. Az intézet évente több mint 160 rendezvénynek ad otthont.

Az iskolák és könyvtárak közötti szoros együttműködés

Az olvasási és információs kompetencia fejlesztésében az iskolák és a könyvtárak stratégiai partnerek. Az általános iskolai német nyelv tantárgy tanterve ennek az együttműködésnek az eredménye. A tanulók a könyvtárak segítségével ismerkednek meg a multimédiával és a virtuális

információs világgal.

Rostock város könyvtára a tartomány mind a 154 könyvtárának összefogását látja el. A könyvtárak közül 30 kiemelt intézmény foglalkozik olvasásfejlesztéssel. A programok minden korosztály számára elérhetők.

Projektek

PEGASUS központ 9-21 év közöttieknek szervez irodalmi és médiaprojekteket. A fiatalok az írott és elektronikus sajtó világában is kipróbálhatják magukat mint szerkesztők, kritikusok stb.

Forrás: <http://www.lesen-in-deutschland.de/html/content.php?object=journal&lid=42>

Alsó-Szászország

„Az olvasás földje Niedersachsen – Hálózatok és helyi kezdeményezések 2009” című kiadvány áttekintést nyújt a tartomány olvasásfejlesztési kezdeményezéseiről a legkisebb településtől a legnagyobbig.

Mire terjed ki az olvasásfejlesztés? Kinek van szüksége rá? Annak, aki gyengén vagy, aki nem szívesen olvas, esetleg nem eleget? A gyengén olvasókat rendszeresen olvasási versenyeken való részvételre buzdítják ezzel fejlesztve a szövegértést, az olvasás folyékonyságát, a hangos olvasás kifejezőbbé tételét. Az olvasási kompetencia kis csoportos olvasásfejlesztéssel javítható, az ügyesebbek részt vehetnek a rendszeresen megrendezett olvasóversenyeken is. Az olvasás motiválására olyan helyzeteket kell teremteni, ahol a gyermek az olvasást vagy az olvasmányt valamilyen más, kedvelt tevékenységgel kötheti össze egy könyvtárban vagy a szabadban. Ilyen és ehhez hasonló programokat találhatunk Rehburg-Loccumban vagy Buxtehuderben. Lüneburgban az újságolvasást mint a világ megismerésének lehetőségét ajánlják a fiataloknak. A nyári olvasótáborok lehetőséget teremtenek az olvasás elmélyítésére és gyakoribbá tételére.

A fejlesztés fázisai

1. *A korai fejlesztésnek* már kisgyermekkorban el kell kezdődnie. Mondókákkal, mesékkel, versekkel, dalokkal, képeskönyvekkel lehet a gyermekeket az olvasásra szoktatni. A szülők szerepe ebben az időszakban nélkülözhetetlen. Épp ezért a szülőknek tanfolyamokat, programokat szerveznek. Ilyenek az egész országban működő Lese-Start projektek, melyek az Olvasás Alapítvány és a gyermekorvosok együttműködésével jött létre, vagy a helyi kezdeményezésű (Neuenkirchen-Vördenben és Nienburgban a Buchstart-Projekte) programok.
2. *Az olvasástanulás figyelemmel kísérése* azoknál a tanulóknál, akiknél az olvasástanulás hagyományos ritmusa túl gyorsnak bizonyul. Ők kiscsoportokban vagy akár egyedül egy fejlesztőpedagógus segítségével zárkozhatnak fel. Hannoverben például kilencedik és tizedik osztályosok mentorként segítik kisebb társaikat az olvasás elsajátításában.
3. *Középiskolás korosztály* esetében egyfelől a kortársak befolyását nem hagyhatjuk figyelmen kívül. A Julius-Club sikeres kezdeményezésnek bizonyul csoportos találkozóival. Másfelől az egyéni ízlés kialakulását segíthetik a könyvtárak az olvasmányok tematikus elrendezésével. A középiskolákba az Olvasás Alapítvány és a lapkiadók rendszeresen folyóiratokat juttatnak el.
4. *Az olvasási kompetencia elmélyítésére* alkalmasak az idegen nyelvű könyvek olvasása is. A két tanítási nyelvű iskolákban, ahol a történelmet, a földrajzot és a biológiát nem anyanyelven tanulják a diákok, az idegen nyelvű szövegek olvasására és megértésére is hangsúlyt fektetnek.

Célcsoport

Az olvasási motiváció és kompetencia minden gyermeknél másképp alakul ki. A fiúk és a lányok érdeklődése minden életkorban teljesen eltérő. Azok a kezdeményezések, melyek a gender kérdésre tekintettel vannak, sikeresek lesznek. A fiúknak példaképre van szükségük, ezért a mentorprogram, amelyben egy kicsit idősebb társ áll példaként előttük, megfelelő. A nem német anyanyelvűeknél a szülők felkészítését sem szabad elmulasztani. Hildesheimban a törököknek önálló programot dolgoztak ki.

Szereplők – társak

A szülők kulcsszerepet játszanak az olvasásfejlesztésben. Osnabrückben már csecsemőkortól lehetőség van a könyvtári programokon való részvételre. Minden korosztály számára fontos a fejlesztés, ennek eszköze akár egy karácsonyi könyvcsomag is lehet, de a legfontosabb mégis a szülői példamutatás. Példamutatással az iskolai kötelező olvasmányokkal szembeni ellenérzéseket is lehet tompítani.

Az iskolákban és az óvodákban a pedagógusok feladata a gyermekek olvasási kedvét felkelteni és kompetenciát fejleszteni. Az olvasási nehézségekkel küzdőknek egyéni és csoportos foglalkozásokat tartanak.

A legfontosabb szerepük a könyvtárosoknak van, a tartományban ők az olvasásfejlesztés motorjai. Felolvasások, ifjúsági könyvhét, díjak, és még sorolhatnánk mi mindennel foglalkoznak Celletől, Hannoverig.

A kiadók és könyvkereskedők szerepe sem nélkülözhető. Braunschweigban a „Projekt Schulz”-ban vagy a hannoveri ZISCH programban az iskolai oktatáshoz helyi lapokat biztosítanak a kiadók, melyek egyben az olvasásfejlesztésben is nagy szerepet játszanak.

Jeles napok

Minden év április 23-án a könyv világnapján, vagy november közepén az országos felolvasó napon, szeptember 8-án a World Literacy Day alkalmából az olvasás, annak fejlesztése és problémái jobban a középpontba kerülnek.

Forrás: <http://www.lesen-in-deutschland.de/html/content.php?object=journal&lid=43>

Rajna-vidék-Pfalz tartomány

Az olvasási kedvvel az osztálykirándulásra 2008

7-dik és 8-dik osztályos tanulók egy kvízzjátékon osztálykirándulást nyerhetnek. A megadott öt ifjúsági könyv közül egyet kell elolvasni, tíz kérdésre válaszolni és egy kis szerencsével 500 Eurót lehet osztálykirándulásra nyerni.

„Goldene Leslie” ifjúsági irodalmi díj

A díjat minden évben egy német nyelven írt szépirodalmi ifjúsági könyv (regény vagy elbeszélés) kaphatja 2007 óta. A zsűrit fiatalok alkotják.

Az olvasásfejlesztés kreatív útja

A tartományi Irodalmi Hivatal (LiteraturBüro) öt továbbképzést kínál könyvtárosoknak, pedagógusoknak és nevelőknek ezzel a címmel a kreatív pedagógiai módszerek megismeréséhez.

Az olvasás napja

A rendezvény a könyvet mint médiumot szeretné a gyermekek körében népszerűsíteni. Minden évben az őszi időszakban három napig az egész tartományban számtalan rendezvénnyel találkozhatunk. Az iskolák, könyvtárak, óvodák, könyvkereskedések saját rendezésű programokkal várják az odalátogatókat. A mainzi Olvasási Hivatal a résztvevő intézményeket rendezvénynaptár összeállításával, sajtómegjelenési lehetőséggel és szóróanyagokkal támogatja.

Olvasócserkészek

Iskolások motiválják társaikat az olvasásra. A cél az olvasási kedv felkeltése. Olvasócserkész minden 7-dik osztályosnál idősebb gyermekből lehet, akik az iskolákban népszerűsítik az olvasást pl. mentorként fiatalabb társaik mellett, az iskolaújságban olvasmánytippeket adva. Az Olvasás Alapítvány szervezésében részt vesznek az „Olvasási kaland” (Abendteuer Lesen) szemináriumon. Munkájukat egy koordináló tanár vezeti.

Olvasmányok a lábából (Lesepass aus der Kiste)

A tartományi könyvtárak az alábbi mottóval ládába gyűjtik az olvasnivalókat. A ládákat háromnegyed részben könyvekkel, egyharmad részben más dokumentumokkal töltönek meg és az egészet egyben ki lehet kölcsönözni. A ládák tartalma úgy van összeválogatva, hogy az olvasás egyben szórakozást is jelentsen és még több olvasásra serkentsen.

Könyvtártagsági igazolvány

Az általános iskola harmadik és negyedik osztályosait a pedagógusok egy izgalmas kerettörténet segítségével a helyi könyvtárban végigvezethetik, ahol a gyermekek könyvtártagsági igazolványt kaphatnak.

„Schultüte” akció

Paul Maar az ismert gyermekkönyv szerző egy kis Schultüte-t készített. A kis papírtölcsér - melyet rendes körülmények között az első osztályosok kapnak az első tanítási napon tele édességgel - most egyebek mellett egy bont tartalmaz, ami egy ingyenes jegyhez juttatja a könyvesboltjában.

Adventi naptár

A helyi könyvtárakban a harmadik és negyedik osztályosok számára történetekkel megtöltött adventi naptárat állítanak össze a pedagógusok.

Forrás: <http://www.lesen-in-deutschland.de/html/content.php?object=journal&lid=49> ;
<http://www.leselust-rlp.de/aktionen.php>

Észak-Rajna-Vesztfália : együttműködés az olvasóvá nevelésben

A könyvtár és az iskola együttműködése

Több program is jelzi a tartományban az oktatási intézmények és a könyvtárak együttműködését. Az olvasási, az információs és a médiakompetencia terén közösen fáradoznak. Mindkét fél számára előnyös az együttműködés, hiszen az iskolai oktatásban nagy szerepet játszanak az olvasmányok, a könyvtárak pedig növelhetik beiratkozott olvasóik számát.

A nyilvános könyvtárak számos programot szerveznek olvasásfejlesztés céljából. Olvasóestek, könyvtári foglalkozások, nyári olvasó klubok is szerepelnek a programban. Az együttműködésre

példa, hogy ha egy tanuló a nyári olvasóklubban legalább 3 könyvet elolvas, akkor ezt beleszámítják a következő tanévben a német irodalom osztályzatába.

A beszédfejlesztés már óvodáskorban elkezdődik. Minden gyermeket már az iskolakezdés előtt két évvel felmérnek. Közel 66.000 gyermekről kaphatnak így képet, beleértve a nem német anyanyelvűeket is.

A briloni városi könyvtár minden kisgyermekes szülőnek egy könyvecsomagot ad át, amelynek segítségével már csecsemőkortól el lehet kezdeni az otthoni fejlesztést. 0-10 éves korig pedig tanácsokkal látják el a szülőket.

Az iskolai fejlesztés

Az iskolákban minden pedagógus feladata az olvasásfejlesztés, ez az alaptantervben rögzítésre kerül. A munkájukban azonban nincsenek magukra hagyva, egy külön erre a feladatra szerveződött csapat (Kompetenzteams NRW) segíti a pedagógusokat az iskolák számára egyedileg kidolgozott programokkal. A tartományi olvasásfejlesztési portál is segítséget kínál a fejlesztéshez.

A rendszeres újságolvasás is jelentősen fejlesztheti az olvasást. Észak-Rajna-Vesztfáliában több projekt működik ilyen céllal az egyes korosztályoknak (ZeitungZeit – Nachrichten für die Schule; ZEUS-Kids! - Zeitungsprojekt für die Grundschule).

Bevándorlók

A FörMig program ebben a tartományban is sikeresen működik. Az iskolai tanulók jelentős része (30%) bevándorló Észak-Rajna-Vesztfáliában. Nem csak a tanulók, hanem szüleik részére is indulnak kurzusok, az anyák például szervezett keretek között ismerkedhetnek a meg helyi könyvtárakkal.

Felolvasási projektek

A projektek és programok célközönsége lefedi a lakosság egészét. Az iskolás korosztály számára felolvasásokat tartanak. Generációkat összekötő kezdeményezés az olvasási és beszédkulturát egyaránt fejlesztő projekt, melyben a fiatalok mint tiszteletbeli keresztszülők felkarolják a kisebbeket.

Írás- és fogalmazási képesség fejlesztése

Észak-Rajna-Vesztfália gyermek- és ifjúsági irodalommal foglalkozó egyesületének repertoárjába beletartoznak az irodalmi művek drámapedagógiai feldolgozása, bábelőadások, hangjátékok. Több szervezet rendez író-olvasó találkozót, hogy közelebb hozza a szerzőket és az olvasókat egymáshoz.

Minden év márciusában a lit.COLOGNE elnevezésű rendezvényen a szerzők megismertetik műveit a hallgatósággal.

Érdekes, hogy a bevándorlók magas számának köszönhetően, külön török-német irodalmi fesztivált is tartanak októberben Essenben.

Forrás: <http://www.lesen-in-deutschland.de/html/content.php?object=journal&lid=45>

Saar-vidék: Olvass többet

A sikeres iskolai teljesítmény alapfeltétele a megfelelő beszéd- és olvasási készség. A Saar-vidéken a könyvtárak, a könyvkereskedők, egyesületek, magánszemélyek és a média összefogásával megalakult a „Olvass többet hálózat” (Netzwerk MEHR LESEN). A hálózat célja a helyi kezdeményezések koordinálása és a tájékoztatás.

Olvasástavas és az Európai Ifjúsági- és Gyermekkönyvvásár

Az Olvasástavas elnevezésű rendezvény a fenn említett hálózat munkájának egyik eredménye. Minden évben két hétre az olvasásra ösztönzés áll a programok középpontjában. A felolvasások mellett a programok részét képezik a könyvnyomtatás és könyvkötés technikáinak megismertetése is.

Az Európai Ifjúsági- és Gyermekkönyvvásár 2001 óta minden év májusában Saarbrückenben kerül megrendezésre. A szerzők, a kiadók és kereskedők egyaránt képviseltetik magukat ezen a rendezvényen. A szülőknek, nevelőknek és pedagógusoknak képzéseket, előadásokat is tartanak.

A kisgyermekkorai olvasásfejlesztés

Minél korábban megkezdődik egy gyermeknél az olvasásfejlesztés annál hatékonyabb lesz. Ennek ismeretében az óvodáskorú gyermekeknél képeskönyvek segítségével ébresztik fel az olvasási kedvet. Azok a szülők, akik nem ismerik a helyes fejlesztő eszközöket és módszereket a Kulturális Minisztérium által támogatott tréningeken vehetnek részt. A tartomány nagyvállalatai is kivesszük részüket a népszerűsítő programok finanszírozásából.

Iskolai olvasásfejlesztés

Saar-vidéken az olvasásfejlesztést az alaptantervben mint kulcskompetencia jelenik meg. Egyfelől a német nyelv tantárgy tanításában játszik központi szerepet, másfelől a többi tantárgy tananyagában is fellelhető. A tartományi pedagógiai intézet a fejlesztő programok összeállításáról gondoskodik. A fejlesztés részét képezi továbbá a média bevonásával az újságolvasás és az irodalmi művekből készült rádiójátékok meghallgatása is.

Azok a gyermekek, akik a tanítás után önként az iskolában maradnak, kiválaszthatnak egy könyvet, amelyet ott elolvashatnak. Az ezzel kapcsolatos élményeiket egy közös plakáton, beszámolón mutathatják be.

A könyvtárak, az óvodák és az iskolák együttműködése

Az óvodákban havonta könyvbemutatóval egybekötött felolvasásokat és játékokat szerveznek a könyvtárak. A szülők és pedagógusok előadásokon, képzéseken vehetnek részt a kisgyermekkorai olvasásfejlesztés témájában.

A Saar-vidék olvasásfejlesztési programjának kabalafigurája egy dinó, aki megjelenik a rendezvényeken. A könyvtárak minden első osztályost a szüleiével együtt meghívnak egy látogatásra. A negyedik osztályosok számára felolvasóversenyt szerveznek, melynek egyik díja egy óriási dinó.

A könyvtárak emellett könyvcsomagokat állítanak össze, melyek az iskolákban osztályról osztályra vándorolnak. A könyvek elolvasása után különböző feladatokat is meg kell oldaniuk a gyerekeknek.

A bevándorlók gyermekeinek korai egyéni fejlesztése az országos FörMig programban történik. Saar-vidék önálló programja a SIGNAL, mely egy intenzív, korai és egyéni fejlesztést tesz lehetővé, amihez a beszéd- és olvasásfejlesztés mellett a szociális integráció is hozzátartozik.

Versenyek

A tanulói versenyek célja elsősorban az olvasási és fogalmazási képességek fejlesztése. Az iskolák is versenghetnek az „Olvasó iskola” (Lesende Schule) címért. A Kulturális Minisztérium a „Legjobb iskolai könyvtár” címet (Beste Schulbibliothek) minden évben odaítéli.

13 éves korig vehetnek részt a tanulók egy a kreatív írást fejlesztő versenyen, melyet a Tholey Egyesület rendez. A verseny során versírásban mérik össze tehetségüket a fiatalok.

Forrás: <http://www.lesen-in-deutschland.de/html/content.php?object=journal&lid=50>

Szász-Anhalt: Az érdeklődés középpontjában az irodalom

Friedrich-Bödecker Kör fontos szerepet tölt be Szász-Anhalt tartomány olvasásfejlesztésében. A kortárs gyermek- és ifjúsági irodalom fejlesztésétől a képzésekig mindenre kiterjed a tevékenysége. Rendezvények szervezésén túl kiadói tevékenységet is folytat, emellett a rendszeres programok közé tartoznak az író-olvasó találkozók és a fogalmazási készséget fejlesztő versenyek.

Nyilvános könyvtárak szerepe

A Kulturális Minisztérium 2003 óta egy munkacsoportot működtet, melynek feladata az iskolák és a könyvtárak szoros együttműködésének kidolgozása. Az együttműködés már megindult a könyvtári órák, az információkeresés különböző módjainak elsajátítása és gyakorlása és a könyvtárakban tartott olvasásfejlesztéssel kapcsolatos rendezvények formájában.

A könyvtári terület fejlesztése érdekében 2004 és 2007 között a tartományban egy fórum működött (Bibliothekkonferenz). A fórum a könyvtárak esetében a kívánatos változásokat a nyilvánosság bevonásával tárgyalta meg. Az oktatás területén a könyvtárpedagógia, ezen belül az olvasási és a médiakompetencia erősítése volt a célja.

Olvasásfejlesztés az iskolában

Már kisgyermekkorban elengedhetetlen a kommunikációs és beszédkompetencia fejlesztése. A pedagógusok feladata a gyermekek képességeinek felmérése, analizálása és a körülményekhez képest fejlesztése. A tantervekben az olvasás és beszédkompetencia fejlesztése minden tantárgy tantervében szerepel.

Az Olvasás Alapítvány a könyv világnapja (április 23.) jóvoltából minden negyedikes és ötödikes tanulónak egy könyvet ad ajándékba.

A felolvasás az olvasás kezdete

Szász-Anhalt tartomány két kiemelkedő, az olvasási kedvet felkeltő projektje a „K.i.D.” és a „Halle olvasási világa” elnevezésű. A K.i.D. szerepe, hogy minden érdeklődő számára bemutassa a gyermekkönyveket. A hallei program az óvodákba és iskolákba rendszeresen felolvasások szervez, hogy ezáltal is pozitív élményekhez juttassa a gyermekeket.

Fogalmazásversenyek

Magdeburgban az Irodalmi Ház (Literaturhaus Magdeburg) az irodalmi élet központja. Lehetőség van itt rendezvényeken, író-olvasó találkozókra való részvételre, filmek, mesék megtekintésére. A gyermekek írás- és fogalmazási készségüket fejleszthetik itt. A fogalmazás gyakorolására alakulnak írókörök, ahol a korosztályonkénti csoportokban a tanulók közösen történeteket találnak ki és írnak meg.

Az újságszerkesztés kipróbálására is lehetőség nyílik. Az iskolaújságok támogatása mellett a Kulturális Minisztérium segítségével az osztályközösségek cikket jelentethetnek meg a Volksstimme című napilapban.

A tartományi irodalmi napok és a Könyves Tavasz (Bücherfrühling) rendezvényei az olvasási kedv felkeltését, az olvasásra nevelést tűzték ki célul.

Forrás: <http://www.lesen-in-deutschland.de/html/content.php?object=journal&lid=46>

Szászország: Gyakorlat teszi a ...

A kisgyermek bár még nem tud olvasni, de a képekkel és a meghallgatott történetekkel egész jól elboldogulnak. Az angol „Booktrust” projekt eredményei egyértelműen bizonyították, hogy azok a gyermekek, akik korán kapcsolatba kerültek a könyvekkel, jobb szociális és beszédkészséggel fognak rendelkezni.

A család szerepe

Az Olvasás Alapítvány és a Szociális Minisztérium közös programja az „Olvasás kezdete – Könyvekkel felnőni” (Lesestart – Mit Bücher wachsen), melynek keretében a gyermekorvosok és a könyvtárak ingyenes könyvcsomagokkal látják el az érdeklődő szülőket. Az első két csomagot a kötelező egészségügyi szűrés alkalmával a rendelőkben, a harmadikat a helyi könyvtárakban lehet átvenni.

A könyvtár mint az iskolán kívüli nevelés helyszíne

A könyvtárak minden gyermeknek és fiatalnak, szociális háttértől függetlenül, hozzáférést biztosít a különböző dokumentumokhoz. Szászország több minisztériuma és a könyvtárszövetség közösen munkálkodik azon, hogy a gyermekekkel minél inkább megszerettessék az olvasást. A könyvtárak szerepet vállalnak az iskolai nevelés támogatásában, a tudás elmélyítésében az általános iskolától a felsőoktatásig.

Az olvasási kompetencia fejlesztése

Szászországban 2004-ben hatályba lépett az új tanterv. Az átdolgozott tanterv minden iskolatípus számára központi feladatként jelölte meg az olvasásfejlesztést. A Kulturális Minisztérium támogatja az iskolai könyvtárak fejlesztését, ajánló jegyzékekkel és könyvcsomagokkal látja el a gyűjteményeket.

A felső tagozatosok örömeire 2006 óta bevezetésre került az Olvasás Alapítvány olvasócserkész programja. A középiskolákban a nem német szakos szaktanárok munkáját tanácsadók segítik az olvasásfejlesztésben.

Fogalmazásfejlesztés

Négytől tizenhét éves korig minden írni vagy illusztrálni szerető fiatal lehetőséget kap a lipcsei Irodalmi Hivataltól (Literaturbüro Leipzig), hogy tehetségét kamatoztathassa. A havonta kétszer megtartott foglalkozásokon olyan feladatokat oldanak meg a gyermekek, melyek a szóbeli kifejezőképességüket fejlesztik. 1994 óta versenyeket is rendeznek a fiatalok írásainak, melyek közül a legjobbakat egy antológiában jelentetik meg.

A legtehetségesebb feltörekvő fiatal újságírók elnyerhetik a Fial Újságírók Díját, az elismerést több szervezet együttesen ítéli oda. A díjat elsősorban a diákujságírás, az iskolai újságok

szerkesztéséért lehet kiérdemelni.

Kiemelkedő események a tartományban

A lipcsei könyvvásár minden évben a legkiemelkedőbb rendezvény. A könyvvásárhoz kapcsolódva lehetőség van az irodalommal nem csak hagyományos úton találkozni. A képregények kedvelőinek, a hangjátékoknak, a német-cseh irodalmi kapcsolatoknak önálló rendezvényei is vannak. Lipcsén kívül még fontos szerepet tölt be Chemnitz és Drezda is.

Forrás: <http://www.lesen-in-deutschland.de/html/content.php?object=journal&lid=47>

Schleswig-Holstein: Az olvasás megerősít

Schleswig-Holsteinben az olvasási nehézségekkel küzdő gyermekek széleskörű támogatást kapnak. Két meghatározó programot emelhetünk ki, melyek intenzív olvasásfejlesztést biztosítanak és a hátrányos helyzetű gyermekekre is gondot fordítanak.

A „*Senkit nem hagyunk hátra – az olvasás megerősít*” (Niemanden zurücklassen – Lesen macht stark) több minisztérium és intézet összefogásából született meg. A program első lépése az ötödiktől nyolcadik osztályos korosztály olvasási képességeinek felmérése. Ezt követően az arra rászorulóknak fejlesztési lehetőségeket és a pedagógusoknak továbbképzéseket szerveznek.

A másik jelentős program az ebben a tartományban is sikeresen működő FörMig, melynek középpontjában a bevándorlók gyermekeinek beszédkészség-fejlesztése áll.

A pedagógusok továbbképzése

Kielben minden évben a tartomány oktatásfejlesztéssel foglalkozó intézete megrendezi azt a pedagógiai szakmai napot, melynek elmaradhatatlan témája az olvasás. Több mint 1200 pedagógus használja ki a lehetőséget, hogy a workshopokon és előadásokon részt véve naprakész információkhoz jussanak a modern oktatási módszerekről. Tankönyvek, szakkönyvek és oktatási segédletek kerülnek itt bemutatásra.

Az iskolák és könyvtárak együttműködése

Az együttműködés része a tanítási időben történő könyvtárlátogatás, és annak beépítése a tanórába. A könyvtárak és iskolák által közösen létrehozott munkacsoport a pedagógus-továbbképzésre is hangsúlyt fektet és információval látja el őket.

A vidéki települések iskolai könyvtári ellátását mobil gyűjtemények biztosítják. Ezekben az oktatáshoz szükséges könyveken kívül, gyermek- és ifjúsági könyvek is megtalálhatók, melyeket elsősorban a szabadidő hasznos eltöltésére szánnak.

A nyilvános könyvtárak szerepe

A tartomány összes nyilvános és szakkönyvtára egy hálózatot hozott létre, mely aktívan részt vállal az olvasás népszerűsítésében és fejlesztésében. Felolvasásokat, vetítéseket tartanak fiatalok számára. Tematikus könyvkatalógusokat készítenek iskolák számára, ahol ezekből a könyvekből válogatva és azokat feldolgozva egy-egy eseményt vagy ünnepet tudnak körbejárni.

Több mint húsz éve minden novemberben megrendezésre kerül a Gyermekek- és Ifjúsági Könyvhét (Kinder- und Jugendbuchwoche). Minden évben más és más téma kerül a figyelem középpontjába.

A könyvtárakban ezalatt az idő alatt felolvasásokat és író-olvasó találkozót szerveznek.

Iskolák és óvodák

Friedrich-Bödecker Kör a tartományban elsősorban a szerzőket és olvasóikat hozza össze különböző rendezvényeken. Az írókkal való személyes találkozás motiválja a fiatal olvasókat és őket is alkotásra ösztönzi.

Az olvasónaplók versenyét a második és hatodik osztályos gyermekek részére rendezik meg. Az olvasónaplók elkészítéséhez feladatok állnak rendelkezésre és ezek segítségével fogalmazhatják meg a tanulók véleményüket az adott műről.

A Schleswig-holsteini Irodalmi Házban (Literaturhaus) továbbképzéseken vehetnek részt az olvasásfejlesztésben részt vállaló önkéntesek és a bevándorlók. Szakértők segítségével a gyermekek kipróbálhatják kreativitásukat az írás területén.

A Lübecki gyermek- és ifjúsági irodalmi fesztiválon a művészi kifejezés számtalan formáját gyakorolhatják az odalátogatók. Írhatnak, illusztrálhatnak, kiállításokon vehetnek részt, a szülők számára pedig előadásokat szerveznek az olvasásfejlesztés témájában.

A kielői Kultúra Hivatala (Kulturamt) évente egy könyvajánlólistát állít össze a gyermekek és fiatalok számára. A nyári szünetben foglalkozásokat szerveznek a fiataloknak.

A tartományban több jelentősebb irodalmi vonatkozású múzeum működik: Lübeckben a Buddenbroock és a Günther Grass Múzeum vagy Gardingban a Theodor-Mommsen emlékhely.

Forrás: <http://www.lesen-in-deutschland.de/html/content.php?object=journal&lid=725>

Tübingia: Olvasási kedv

Az olvasás által nemcsak tanulni, de szórakozni is lehet. Az „Olvasási kedv” (Lust auf Lesen) elnevezésű tartományi program az olvasási népszerűsítését és az olvasási kompetencia fejlesztését foglalja magában.

Az olvasás hete

A márciusban megtartott olvasás hete jó alkalmat biztosít az iskoláknak, hogy aktívan bekapcsolódjanak az olvasásfejlesztésbe, de az év többi részében is lehetőség nyílik a téma oktatásba való bevonására. A lipcsei könyvvásáron való részvétel feldolgozható a tanórákon.

Tübingiában számos rendezvény van minden évben az irodalommal és az olvasással kapcsolatban. Júniusban Burg Ranisban az „Irodalom és Szerzők Napja” (Literatur und Autorentage), októberben Weimarban a „Közép-német Líra Est” (Mitteldeutsche Lyriknacht), Jenai olvasásmaraton stb.

Olvasásfejlesztés az iskolákban és az óvodákban

Az olvasócserkészlet mozgalom jó példa arra, hogy a tanulók saját kortársaik hatására kapnak kedvet az olvasáshoz. A gyermekek számára nagy élményt jelent az írókkal való személyes találkozás. A Friedrich-Bödecker Kör egyéb tevékenységei mellett az iskolákkal együttműködésben megpróbálja közelebb hozni a szerzőket az olvasókkal.

Erfurtban sikeresen működik a Mentor olvasási projekt. Az általános iskolások beszéd- és olvasási kompetenciájának fejlesztését segítő társak, mentorok végzik, akik hetente egyszer délután foglalkoznak az arra rászorulókkal.

A nem német anyanyelvűek nyelvi fejlesztésére egyéni programok is léteznek.

Pedagógusképzés és továbbképzések

A tübingiai Pedagógus-továbbképző, Tantervfejlesztő és Média Intézet a PISA felmérés eredményeiből okulva nagyobb hangsúlyt fektet az olvasási kompetencia és az olvasásfejlesztés ügyének. Felmérések, vizsgálatok, a rizikócsoport kiszűrése, olvasási stratégiák kidolgozása is a feladatai közé tartozik.

Az „in-house-Schulungen” programban az iskolás és óvodáskorú gyermekek részére összeállított egyéni fejlesztő programokkal ismerkedhetnek meg a pedagógusok, nevelők.

A könyvtárak szerepe

Az iskolák és a könyvtárak együttműködésének célja egy intenzívebb könyvtárhasználat elérése, az olvasási, média és információs műveltségi kompetencia fejlesztése. Az Olvasás hete programsorozathoz kapcsolódva a könyvtárak foglalkozásokkal készülnek. A könyv- és papírkészítés folyamatának megismerése és a könyvtárban az elolvasott könyvek utáni pontok gyűjtése is ebbe a körbe tartozik.

Erfurtban és környékén a könyvtárban tartott órákkal szeretnék az információs műveltséget fejleszteni az iskolás korosztálynál.

A tartomány irodalmi vonatkozású múzeumai, a Schiller Ház vagy a Goethe Ház Weimarban, számtalan programmal várják a látogatókat.

Forrás: <http://www.lesen-in-deutschland.de/html/content.php?object=journal&lid=51>

Fordította és összeállította: Goda Beatrix